

Ulriksdal, 31 oktober 2017

Miljödepartementet
103 33 Stockholm

ATT: m.registrator@regeringskansliet.se
med kopia till Jerker Forsell jerker.forsell@regeringskansliet.se

WWFs svar på Remiss "Mikroplaster - Naturvårdsverkets redovisning av regeringsuppdrag om källor till mikroplaster och förslag på åtgärder för minskade utsläpp i Sverige"

Sammanfattande synpunkter från Världsnaturfonden WWF

Sverige har med flera frivilliga åtaganden i samband med SDG14 konferensen i New York tagit på sig att driva plastfrågan, och därmed tagit på sig ett ansvar internationellt och nationellt. Världsnaturfonden WWF noterar att frågan om mikroplaster tas på allvar av flera myndigheter inom deras respektive ansvarsområden. Det är tydligt en komplex fråga och en utmaning där åtgärder behövs "source-to-sea" med fokus på att regeringen och relevanta myndigheter bör:

- Verka för att vidta åtgärda vid källan; aktörerna bör begära att externa kostnader som miljöeffekter internaliseras i priset på varor och transporter för att uppmärksamma och minska ohållbar produktion och konsumtion och dess negativa miljöpåverkan.
- Verka för ett mycket mer transporteffektivt samhälle där det styrs om till mer kollektivtrafik och mindre privatbilism. Bland annat genom att subventionera, effektivisera och bygga ut kollektivtrafik reellt samt säkerställa att bilismen bär sina egna miljökostnader i syfte att minska antalet fordon, totala antalet körda kilometer, däckslitage och därmed mikroplaster. En överflyttning av gods från tung vägtrafik till järnväg och sjöfart kommer också minska väg och däckslitage och därmed uppkomsten av mikroplaster. Allt detta ligger linje med klimatmålet till 2030 för transportsektorn.
- Bevaka att övergången till plaster baserat på biomassa inom ramen för en "bioekonomi" inte skapar samma problem vi har idag, dvs plast från biomassa kan ha samma miljöpåverkan på haven som plast från fossil råvara även om biomassan är bättre ur klimatsynpunkt.
- Undersöka möjligheten att utveckla EU:s energimärkning av däck till att inkludera slitstyrka.
- Utveckla ekodesignreglerna för tvättmaskiner.
- Revidera referensdokumentet för textilproduktion inom EU:s industriutsläppsdirektiv, som ska verka inom EU som underlag för utsläpp av mikroplaster från produktionsprocesser inom textilindustrin.

Resonemang och förslag på åtgärder för minskade utsläpp i Sverige

WWF lägger här ett särskilt fokus på effekten av plast i havet där plast stör arters beteende och matintag. Fåglar, fiskar, sköldpaddor och marina däggdjur riskerar att äta eller trassla in sig i plasten med svält eller kvävning som följd. Mer än en miljon fåglar och 100 000 däggdjur dör varje år världen över efter att ha fastnat i eller ätit plast som de hittat i havet. På senare år har också problemet med små plastpartiklar, så kallade mikroplaster fått allt större uppmärksamhet. De sprids till haven och kan tas upp av olika organismer med negativ påverkan på marina arter och ekosystem som följd.

WWF anser att man i en ekonomisk kalkyl kring plasten måste se på de totala kostnaderna för samhället och miljö utifrån ett hållbart ekonomiskt och cirkulärt perspektiv då vi inte har oändliga resurser. I utredningen finns bland annat följande exempel ”eftersom gummigranulat är ett relativt billigt material är de ekonomiska incitamenten för att minska svinnet begränsade.” I dessa kalkyler måste man ta in plastens hela livscykel.

WWF ser med oro på trenden att göra nya plastprylar, kläder och skor av återvunnen plast från haven. Vi ser gärna riktlinjer för vilka produkter som får tillverkas av återvunnet material för att inte uppmuntra till än större utsläpp av mikroplastpartiklar. Nu när nationella och internationella sammanställningar identifierat syntetiska textilfibrer som en av de största källorna till mikroplast i haven. Detta ämne bör diskuteras i Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverkets dialoggrupp för textil i syfte att skapa hållbara, resurseffektiva samt giftfria kretslopp.

WWF menar att utredningen borde ha tydliggjort riktlinjer för hur många procent skall vara återvunnen plast från haven för att man kan lansera produkter under detta koncept. I Europa använder vi redan fyra gånger så mycket plast som i resten av världen, och därför får man se upp för nya trender där det skapas möjlig negativ miljöpåverkan.

WWF anser att Sverige som högkonsumtionsland och med globala företag, som tillverkar sina varor utomlands, har rådighet och ansvar att styra produktionen av tex textilier innehållande syntetfibrer mot en global hållbar produktion och konsumtion. Producenter, tillverkare och även lagstiftning har det största ansvaret.

WWF menar att Sverige bör driva på innovation av nya hållbara material, höja kvaliteten på upphandlingskriterier samt se till att hälso- och miljöskadliga material fasas ut.

WWF anser, att beställargrupper är ett bra initiativ till exempel när Naturvårdsverket förordar att Trafikverket får ett tydligt utpekat ansvar för att minska spridning av föroreningar från det statliga transportsystemet.

WWF anser att det är viktigt att Naturvårdsverket och andra myndigheter tar fram vägledning för producenter och konsumenter för hållbara materialval på marknaden. Det är inte bara ett konsumentansvar att agera för att minska diffusa utsläpp och punktutsläpp. Konsumenten kan inte göra medvetna val utifrån ofullständig information om miljö- och hälsopåverkan. Konsumenten baserar sitt inköp på bristfällig information och köper mer än vad som är samhällsekonomiskt optimalt (Naturvårdsverket 2016). Eftersom de faktiska miljökostnaderna (från bl.a. utsläpp av mikroplastpartiklar) inte är inkluderade i priset är tillgången på billiga textilier hög. Följden blir hög konsumtion och låga incitament att ändra beteende. WWF håller med om utredningens slutsats att det krävs en samlad och långsiktig insats för att ändra attityd- och beteendefrågor.

WWF ser positivt på att Sverige liksom andra länder, inom regionala och internationella konventioner, bidrar till arbetet genom nationella kartläggningar, vilka ger underlag till regionala sammanställningar och utveckling av åtgärder. Precis som att det är viktigt att driva internationella frågor såsom industriutsläppsdirektivet, är det lika viktigt att driva frågorna nationellt.

WWF delar inte Naturvårdsverkets bedömning att ingen ytterligare styrning är motiverad för att reducera utsläpp av mikroplaster från tillverkningarna av plastpellet och motiven bakom. Detta med tanke på att befintliga anläggningar har fått tillstånd att årligen släppa ut 6 ton PVC till vatten. WWF anser, att utredningen borde tydliggjort utifrån vilka kriterier utsläppsgränserna har fastställts och om man har inkluderat helhetsperspektivet - påverkan på mänsklig hälsa och miljön. Med EU-kommissionens kommande plaststrategi inom ramen för handlingsplanen för cirkulär ekonomi, förväntar vi oss tydligare ramar för medlemsländernas användning och produktion av plast.

Det är dags att agera för ökad hållbarhet och minskad plastnedskräpning i Sverige och världen.

För Världsnaturfonden WWF

Peter Westman
Biträdande Generalsekreterare

Metta Wiese
Sakkunnig Havsförvaltning